

EDUKACJA XXI WIEKU

Strategie zarządzania
i kierunki rozwoju

Redakcja
Tatiana Krawczyńska-Zaucha

Edukacja XXI wieku

Strategie zarządzania i kierunki rozwoju

Edukacja XXI wieku

Strategie zarządzania i kierunki rozwoju

REDAKCJA

TATIANA KRAWCZYŃSKA-ZAUCHA

Kraków

© Copyright by individual authors, 2020

Recenzenci

dr hab. Grzegorz Francuz, prof. UO

ks. dr hab. Zbigniew Wolak, prof. UPJP2

Redakcja

Piotr Łozowski

Projekt okładki

Tatiana Krawczyńska-Zaucha

Publikacja sfinansowana przez Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

ISBN 978-83-8138-131-4 (druk)

ISBN 978-83-8138-223-6 (PDF, online)

<https://doi.org/10.12797/9788381381314>

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel./faks: 12 431 27 43, 12 421 13 87

e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa:

<https://akademicka.pl>

Spis treści

<i>Słowo wstępu</i>	7
I. Globalna perspektywa	
1. Zdzisława Piątek, <i>Edukacja bez granic – wezwanie do naprawy świata przez wiedzę</i>	13
2. Jacek Breczko, <i>Kształtowanie światopoglądu estetycznego i filozoficznego jako najwyższy cel edukacji</i>	35
3. Tatiana Krawczyńska-Zaucha, <i>Przywództwo edukacyjne jako fundament zarządzania oświatą w świecie VUCA</i>	51
4. Joanna Frączek-Broda, <i>Migracje XXI w. a edukacja. Wyzwania i zagrożenia dla edukacji w środowisku wielokulturowym</i>	71
II. Etyczne aspekty edukacji	
1. Dorota Probuska, <i>Znaczenie etyki w edukacji młodzieży</i>	105
2. Marcin Urbaniak, <i>Dekonstrukcja programu edukacji łowieckiej Myśliwi – dzieciom, dzieci – zwierzętom</i>	119
3. Iwona Kukowka, Paweł M. Owsiany, Mateusz Gutowski, <i>Efektywność nauczania interdyscyplinarnego i problemowej strategii nauczania młodzieży w kształceniu umiejętności uzasadniania podmiotowości zwierząt</i>	137
4. Adam Jabłoński, <i>Zarządzanie niepowodzeniem edukacyjnym w XXI w. School Completion Programme – irlandzki edukacyjny program pomocowy</i>	155
III. Nowatorskie podejścia w edukacji	
1. Katarzyna Pajak-Załęska, <i>Opcje edukacyjne we współczesnej Polsce</i>	173

2. Mateusz Szast, <i>Praca z uczniem/studentem oparta na relacjach</i>	187
3. Afrodyta Weselak, <i>Rola nauczyciela w twórczym podejmowaniu wyzwań naukowych przez uczniów</i>	211
4. Małgorzata Czapla, <i>Filozofia konstruktywizmu a modele dydaktyczne Bruce'a Joyce'a w kontekście strategii nowoczesnego nauczania</i>	227

IV. Metody i narzędzia

1. Magdalena Trzcionka, <i>Agile nie tylko dla IT. Metodyka scrum w edukacji uniwersyteckiej</i>	243
2. Aleksandra Wójciak, <i>Nowoczesne technologie w edukacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością</i>	299
3. Urszula Brzezińska, Emilia Wrocławska-Warchała, <i>Warsztat pedagoga-diagnosty w interdyscyplinarnym zespole profesjonalistów – nowe możliwości w zakresie wykorzystywania przez pedagogów kwestionariuszy psychologicznych</i>	313
4. Justyna Kowalska, <i>Lektura szkolna jako klucz do rozmowy na trudne tematy</i>	337
5. Agata Muniak-Biernat, <i>Aktywność edukacyjna seniorów w procesie selektywnego optymalizowania i kompensowania starości</i>	349

Education of the 21st century. Management challenges and development trends.....	361
--	-----

Słowo wstępu

Otoczający nas świat zmienia się w zawrotnym tempie. Wystarczy uświadomić sobie, że komputery osobiste są w sprzedaży zaledwie od trzech dekad, a dzisiaj każdy z nas posiada jakąś wersję takiego komputera w dłoni. Globalizacja, cyfryzacja i nieograniczony dostęp do wiedzy to zupełnie nowe doświadczenia ludzkości, które nigdy wcześniej nie miały miejsca. Postęp technologiczny i biotechnologiczny z jednej strony umożliwia leczenie nieuleczalnych wcześniej chorób, zamianę terenów pustynnych w kwitnące, istnienie wielomilionowych miast, nieprawdopodobną szybkość przemieszczania się, a nawet masową eksplorację kosmosu, z drugiej, stawia gatunek *homo sapiens* na krawędzi życia i śmierci, zamieniając część błękitnej planety w śmietnik, zatruwając morza i oceany, wycinając w niekontrolowany sposób jej zielone płuca, skazując na zagładę kolejne gatunki roślin i zwierząt.

Taka rzeczywistość stawia przed edukacją zupełnie nowe wyzwania. Kształcenie musi przygotować dzieci nie tylko do „radzenia sobie” w tym świecie, ale przede wszystkim do świadomego wzięcia odpowiedzialności za otaczający nas świat, nie tylko do posiadania wiedzy, ale do jej interioryzacji i wyciągania wniosków na przyszłość, nie tylko do podporządkowywania sobie świata, ale przede wszystkim do zrównoważonego współuczestniczenia w ży-

ciu planety jako całości. Zadziwiające jest to, że pomocne mogą się okazać ten sam postęp technologiczny, cyfryzacja i globalizacja.

Książka, którą trzymacie Państwo w ręku, została podzielona na cztery części. Pierwsza zachęca do spojrzenia na edukację z szerszej, globalnej perspektywy, proponując skupienie się na zmianie stylu myślenia o szkolnictwie i sposobie przekazywania wiedzy, ukazując różne wzorce i strategie zarządzania i przywództwa edukacyjnego oraz przybliżając uwarunkowania kształcenia w kontekście wielokulturowym. Część druga przybliży kwestie etycznych aspektów edukacji, proponując konkretny cel nauczania etyki w szkołach, podnosząc zagadnienia stosunku człowieka do zwierząt oraz ukazując wypracowane podejścia do niepowodzeń edukacyjnych. Trzecia część podejmuje bardziej szczegółową tematykę nowatorskich podejść oświatowych, poczynając od przeglądu opcji edukacyjnych dostępnych obecnie w Polsce, poprzez budowanie relacji z uczniem i metody zachęcające go do podejmowania twórczych wyzwań, aż do wyboru strategii nowoczesnego nauczania w wybranych kontekstach. Ostatnia, najbardziej szczegółowa, czwarta część zawiera propozycję wybranych metod i narzędzi możliwych do zastosowania w edukacji XXI w. Tu Czytelnik będzie miał okazję do zapoznania się m.in. z podejściem i zastosowaniem metod *agile* w oświacie, użyciem nowych technologii w nauczaniu uczniów z niepełnosprawnością, poznać warsztat pedagoga-diagnosty konstruującego indywidualne programy nauczania, czy dowiedzieć się, w jaki sposób wykorzystać lektury szkolne do prowadzenia rozmów z uczniami na tzw. trudne tematy. Publikację zamyka rozdział o aktywności edukacyjnej seniorów, zachęcając do przyjęcia perspektywy, że człowiek uczy się całe życie.

Oddając w Państwa ręce tę książkę, mam nadzieję, że będzie ona zachętą do zmiany perspektyw w podejściu do kształcenia, do ewolucji sposobu myślenia o metodach i ich efektywności w szkolnictwie i wreszcie, że spowoduje nowe otwarcie w szukaniu innowacyjnych kierunków rozwoju samej oświaty w cyfrowej rzeczy-

wistości, ale też strategii zarządzania i przywództwa w edukacji XXI w.

Dr Tatiana Krawczyńska-Zaucha

Kraków 2.02.2020

Post scriptum

Ostatnia korekta tej książki zbiega się w czasie z kwarantanną narodową, którą objęte zostały szkoły, uczelnie, uniwersytety, częściowo również zakłady pracy. Codzienne życie wstrzymało oddech. W takim kontekście tezy zawarte w tej książce nabierają większego znaczenia. Cyfrowy świat i zdalne nauczanie zostają niejako narzucone siłą, wymuszone przez sytuację zagrażającą życiu. Powszechne zjednoczenie, współpraca i udostępnianie bez opłat narzędzi do wirtualnej nauki przez duże i mniejsze firmy z pewnością przyspieszy proces rewolucji w nauczaniu. Jako ludzkość stajemy przed ogromnym wyzwaniem o zasięgu globalnym. I jako ludzkość mamy już gotowe wzorce i rozwiązania. Wystarczy tylko po nie sięgnąć.

Education of the 21st century

Management challenges and development trends

The world around us is changing at a tremendous rate. Globalization, digitization, and unrestricted access to knowledge of previous generations are completely new experiences of humanity that have never happened before. On the one hand, technological and biotechnological advances make it possible to for previously incurable diseases to be cured, for desert areas to be turned into thriving, efficiently functioning multimillion cities, for people to intermingle at an incredible speed, and even for space to be explored on a massive scale. On the other hand, *homo sapiens* pushes itself to the edge of life and death, turning part of the Blue Planet into a dumpster, poisoning the seas and oceans, cutting out its green lungs in an uncontrollable way, condemning other plant and animal species to extinction.

This reality creates completely new challenges for education. Learning and upbringing should prepare children and the young people not only to “handle” the reality of the twenty-first century but above all to consciously take responsibility for the world around us; not only to have the knowledge, but also to interrogate it and draw conclusions for the future; not to subjugate the world, but above all to sustainably participate in the life of the planet as a whole.

The circumstances of the global pandemic COVID-19 and the international mandatory quarantine have shown humanity how fragile the order it has created is. They also indisputably revealed all shortcomings, wrong assumptions, and inadequate educational goals. This book is a proposal to repair the education system in its various aspects.

Education of the 21st century is divided into four parts. Part one encourages you to look at education from a broader, global perspective. It invites to focus on: changing the way of thinking about education and methods for passing on knowledge, showing different patterns and strategies of management and educational leadership, and bringing the conditions of education closer to a multicultural context. Part two addresses the ethical aspects of education by proposing a specific objective for teaching ethics in schools, raising the issue of human/animal attitudes, and showing the approaches developed against educational failure. Part three discusses in more detail innovative educational approaches, starting from a review of educational options currently available in Poland, through building relationships with students and methods which encourage them to take up creative challenges, to choosing strategies for modern teaching in selected contexts.

Finally, part four deals with selected methods and tools that can be used in the twenty-first century education. Here, the reader will have the opportunity to learn about the approach and application of agile methods in education, the use of new technologies in the teaching of students with disabilities, the workshop of an educator-diagnostician who constructs an individual curriculum, or the how-to use of school readings to talk to students on challenging topics. The publication closes with a chapter on the educational activity for seniors, encouraging people to adopt the perspective that they are learning all their lives.

Education of the 21st century sets out new directions for the development of education in the future and indicates adequate strategies for modern educational management and leadership. It

invites everyone to create open, inclusive education from scratch, based on a conscious selection of constructive conclusions drawn from the past.

Keywords: education of the 21st century, educational trends, educational management, leadership in education (educational leadership), innovative educational tools

Otoczający nas świat zmienia się w zawrotnym tempie. Globalizacja, cyfryzacja i nieograniczony dostęp do wiedzy wcześniejszych pokoleń są zupełnie nowymi doświadczeniami ludzkości, które nigdy wcześniej nie istniały. Postęp technologiczny i biotechnologiczny z jednej strony umożliwia terapię nieuleczalnych wcześniej chorób, zamianę terenów pustynnych w kwitnące, sprawne funkcjonowanie wielomilionowych miast, nieprawdopodobną szybkość przemieszczania się, a nawet masową eksplorację kosmosu, z drugiej jednak strony gatunek *homo sapiens* sam spycha się na krawędź życia i śmierci, zamieniając część błękitnej planety w śmietnik, zatruwając morza i oceany, wycinając w niekontrolowany sposób jej zielone płuca, skazując na zagładę kolejne gatunki roślin i zwierząt.

Taka rzeczywistość stawia przed edukacją zupełnie nowe wyzwania. Kształcenie i wychowanie powinny przygotować dzieci nie tylko do „radzenia sobie” w rzeczywistości XXI w., ale przede wszystkim do świadomego wzięcia odpowiedzialności za otaczający nas świat; nie tylko do posiadania wiedzy, ale do jej interioryzacji i wyciągania wniosków na przyszłość; nie tylko podporządkowywania sobie świata, ale przede wszystkim do zrównoważonego współuczestniczenia w życiu planety jako całości.

Wydarzenia globalnej pandemii COVID-19 i międzynarodowa przymusowa kwarantanna pokazały ludzkości, jak kruchy jest stworzony przez nią porządek. Obnażyły też bezwzględnie wszystkie braki, błędne założenia i nieadekwatne cele edukacji. Ta książka jest propozycją naprawy systemu kształcenia w różnych jego aspektach. Wytycza nowe kierunki rozwoju szkolnictwa w XXI w. i wskazuje adekwatne strategie nowoczesnego zarządzania. Zaprasza do tworzenia otwartej, włączającej edukacji od nowa, na podstawie świadomego wyciągania konstruktywnych wniosków z przeszłości.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-131-4

9 788381 381314